

"Participatie- en Implementatie traject Gaasperdam SLIM naar QuickFit Aardgasvrij!"

Januari 2019 - Amsterdam is momenteel druk bezig met het opstellen van routekaarten naar aardgasvrij. Zo ook Amsterdam Zuidoost. En zo ook de bewoners van Holendrecht-Oost (een laagbouwwijk in Gaasperdam) die al jaren 'van binnen uit' bezig zijn met verduurzaming (collectief zonnepanelen inkopen) en energiebesparing (kierdichting, vloerisolatie, HR++glas), alsook met een zoektocht naar aardgasvrij, eerst via een warmtenet, later via all-electric (IR-panels) en nu via GroenGas. Zie www.slimwonengaasperdam.nl

SLIMwonenGaasperdam bestaat uit een aantal partijen die zich sinds september 2014 in een Alliantie hebben verenigd: Gemeente, Waternet, Alliander, AEB en bewoners hebben samen een 'Letter of Intent' ondertekend om het wonen in Gaasperdam samen SLIM te verduurzamen, vanuit het perspectief van de bewoners, m.b.v. 'Besmettelijke BUURTKracht'. De regie kwam te liggen bij de bewoners, in casu Stichting COCRATOS, die het ontwikkelen en implementeren van vernieuwende duurzaamheidsconcepten en trajecten, en daarvan leren, tot haar core business heeft sinds 2006.¹ In 2016 kwam deze Alliantie voor het laatst samen, tijdens het organiseren van de 2e SLIMME duurzame markt, maar daarna is vooral nog door de bewoners gewerkt aan verdere stappen in verduurzaming van hun eigen woningen, resp. het wooncomplex Anand Jyoti. In juni 2018 kwam COCRATOS voor het eerst in aanraking met het GroenGasQuickFit-concept. Zie <https://www.youtube.com/watch?v=AJ4CscIH-sA>. De vlam sloeg meteen in de pan en de samenwerking met de 'oude' partners van SLIMwonenGaasperdam werd weer gezocht.

'GroenGasQuickFit' zou voor Amsterdam, en in het bijzonder voor Gaasperdam, wel eens een hele mooie veelbelovende derde weg kunnen zijn naar aardgasvrij, naast het voor Amsterdam bekende warmtenet en de all-electric aanpak. GroenGasQuickFit bestaat uit ruwweg uit twee delen:

1. een technisch GroenGas-deel (groen gas maken uit riool en voedselresten middels een innovatieve hogedrukvergistingstechniek)
2. een meer bewonersgebonden / sociaal deel, QuickFit (dat wat de bewoners moeten (laten) doen om energieneutraal te worden:
 - een hybride warmtepomp aanschaffen, waardoor de gasbehoefte al met 50% gereduceerd wordt,
 - 12 zonnepanelen voor de extra benodigde electriciteitsvraag van de hybride warmtepomp en de overige, huidige electriciteitsvraag, en
 - kierdichting en andere kleine isolerende maatregelen (t.b.v. energiebesparing)
 - 'iets' met je GF (groenten en fruit) -afval doen (grinder in laten bouwen voor vermalen van voedselresten of gescheiden GF inzamelen om toe te voegen aan de GroenGas installatie.

GroenGasQuickFit wordt thans als pilot uitgewerkt in Boven Pekela voor een groep van 600 bestaande woningen, met een ruime subsidie van BZK (landelijk proeftuinproject Aardgasvrij). In Ameland loopt al een proef: www.duurzaameland.nl/eerste-praktijkproef-met-flexibele-methode-voor-productie-van-groen-gas/. En ook in het Drenthse dorp Ansen: www.rtvdrenthe.nl/nieuws/142177/Van-je-eigen-poep-groen-gas-maken.

Naast alle milieuvordelen is deze aanpak ook financieel aantrekkelijk voor de bewoners EN de gemeente, omdat de huidige gas-infrastructuur, zowel binnenshuis als in de openbare ruimte benut kan blijven worden.

In het kielzog van deze BZK-pilot zou in Gaasperdam stapsgewijs opgeschaald kunnen worden naar 13.000 woningen. Met name de laagbouw/eengezinswoningen in Gaasperdam lenen zich minder goed voor een warmtenet vanwege de ruime opzet van de wijk (en dus duur in aanleg). Voor all-electric zijn de 80er jaren eengezinswoningen te slecht geïsoleerd; een extra 'schil' zou onevenredig veel investering van de huiseigenaren vragen. En niets doen (wat op termijn geen optie is voor Amsterdam) leidt al vanaf volgend jaar tot energie armoede, omdat de gasprijs stapsgewijs gedurende de komende 4 jaar aanzienlijk gaat stijgen (inschatting uiteindelijk minimaal 50 Euro gemiddeld per maand extra per huishouden, maar de verschillen tussen de huishoudens kunnen veel groter zijn: tussen de 25 en 100 euro per maand). Omdat Gaasperdam sociaaleconomisch gezien tot het lagere en middensegment behoort is zo'n verkenning van GroenGas de moeite waard, omdat onderzoek heeft uitgewezen dat 1 miljoen Euro investeren in CO2-reductie middels de hogedrukvergistingstechniek gelijk staat aan 6 miljoen investeren in isolatie bij oudere woningen

¹ COCRATOS was van 2010-2012 ook betrokken bij de nationale pilot Wij krijgen Kippen, gericht op doen En leren in de nodige proces- en systeeminnovaties om klimaatneutraal te worden als stad.

(Bron: Samen Energieneutraal, 2018). Mensen krijgen hierdoor ook een gevoel van wat circulaire economie inhoudt en wat ze daar zelf voor kunnen doen (GF gescheiden inzamelen). Bovendien biedt de QuickFit aanpak kansen voor lokale werkgelegenheid en voor het vergroten van de sociale cohesie tussen bewoners, ook als ze heel verschillende achtergronden hebben (huur-koop, arm-rijk, hoog-laag opgeleid, culturele diversiteit). Een inclusieve aanpak staat dus in deze verkenning centraal.

In oktober t/m december 2018 is aan een verkenning gewerkt met een diversiteit aan mensen en organisaties. Vele 1 op 1 gesprekken hebben plaatsgevonden, toewerkend naar een Expert meeting, en enkele verdiepende vervolgsessies om de kansen en knelpunten van GroenGas QuickFit nader uit te werken. In het navolgende kunt u lezen wat onze ambities zijn in het projectvoorstel 'Participatie- en Implementatietraject Gaasperdam SLIM naar QuickFit Aardgasvrij' en welke partijen zich willen committeren aan deze 'grote aanvraag' bij de subsidiepot 'Ruimte voor duurzaam initiatief - gebiedsgerichte aanpak'.

De ambities voor 'de grote aanvraag'

We hebben twee ambities voor 'Gaasperdam SLIM naar QuickFit Aardgasvrij':

- een breed participatie traject met de bewoners van heel Gaasperdam (13.000 woningen) over de verschillende haalbare betaalbare duurzame oplossingen naar aardgasvrij, waarbij meteen ook toegewerkt wordt naar concrete QuickFit-acties die 'no brainers' zijn voor alle mogelijke warmte opties, zoals kierdichting en zonnepanelen. Niet alleen participatie, ook implementatie dus; doen!
- een verdiept traject met een deel van Gaasperdam, namelijk De Laagbouw in Holendrecht-Oost (1000 woningen), die al jaren actief is in het zoeken naar alternatieve warmte oplossingen, waarbij we GroenGas als 'de derde weg' naar Amsterdam Aardgasvrij nader verkennen EN uitwerken. Uit een eerste verkenning door gemeente en AEB blijkt dat het gescheiden inzamelen van afval in deze wijk 1 van de beste is in heel Amsterdam! Of dat voor GF ook gaat lukken is de vraag, maar als dat heel direct en substantieel bijdraagt aan onze 'eigen gasvoorziening' dan kan verwacht worden dat dat zeker bijdraagt aan de bereidheid om mee te doen

Bewoners van heel Gaasperdam kunnen - voor wat betreft de QF-aanpak - kiezen voor zonnepanelen op het dak van hun eigen woning, of voor een aandeel in een zonnepark in collectief verband, op het talud van trein- en metrolijn 50/54 (NB: reeds toestemming van Prorail, GVB, NS), of voor een combinatie van beide. *In 2019-2020 gaan we voor tenminste 1500 zonnepanelen in collectief verband.* Waar mogelijk en gewenst worden de zonnepanelen en evt. (hybride) warmtepompen collectief ingekocht. Coöperatie Zuiderlicht onderzoekt hierin de mogelijkheid van Servicecontracten, inclusief een (gedeeltelijke) leenfaciliteit. Ondertussen wordt middels lokale werkgelegenheidsprojecten gewerkt aan kierdichting en andere laagdrempelige isolerende maatregelen. *In 2019 gaan we voor 50 huizen in Holendrecht-Oost aan het GroenGas (GG, vooralsnog middels GroenGas-certificaten van elders in NL zolang er nog geen GroenGas installatie is, centraal of decentraal in Amsterdam) EN dat deze huizen (of maatregelen elders, gekoppeld aan hun huizen) worden uitgerust met de QuickFit-maatregelen (QF); in 2020 gaan we voor nog eens 150 woningen erbij. We beginnen bij De Laagbouw-koopwoningen; vanaf 2020 kunnen ook huurwoningen instappen.*

Zodra er in Amsterdam een GG-installatie is gerealiseerd (centraal op Westpoort of decentraal in Gaasperdam) kan ingezet worden op opschaling van Holendrecht-Oost naar heel Gaasperdam en of naar andere delen van Amsterdam voor wijken waar warmtenet of all-electric moeilijk, te duur of onmogelijk is.

De volgende partners - en er mogen meer bij! - werken nu aan de grote aanvraag bij de subsidiepot "Ruimte voor Duurzaam Initiatief - Gebiedsgerichte Aanvraag":

- Stichting COCRATOS (penvoerder)
- De gemeente Amsterdam
- Waternet / De Waterschappen
- Coöperatie Zuiderlicht
- Stichting Samen Energie Neutraal
- Bureau

De projectgroep van Partners als geheel is - zodra het project gehonoreerd is - voornemens om tweewekelijks bij elkaar te komen om de voortgang van beide trajecten te monitoren en bij te stellen.

Voor informatie: mail naar Dr. Anne Stijkel anne.stijkel@inclusivescience.org